

108935

Dobbeltmoral

HYKLERI: Like avskyelig når det står på hodet som på bena!

PER LØNNING

Dr. theol. og philos., tidligere biskop i Borg og Bjørgvin

«Det som du er, vær fullt og helt, og ikke stykkevis og delt!» Vi kjenner parolen. Ikke bare fra Ibsens Brand, med Kierkegaard hviskende som sufflør. Sistnevnte hadde saktens lært av Bibelens «For meg eller imot meg» (Mt. 12:30) og «Du som preker at en ikke skal stjele, stjeler du?» (Rom. 2:21). På Ibsen fulgte ikke bare Brand, men Brandes og hele 1880-talls-lurvelevenet mot «borgerlig moral», et oppstuss med ekko til denne dag.

Fra tid til annen skjer nye vulkanutbrudd, især når det er kristeligheten man kan få ram på. Å bruke Bibelen mot «dens egne» gir en egen fryd, som forøvrig har et eget navn. Nå sist har homofilidebatten påkalt diverse kraftpåstander om «dobbeltmoral»!

Uten forbehold: Å legge bærer på andre som man ikke rører ved selv (Mt. 23:4), er bare opprørende. Et helt annet er spørsmålet: Hvor plettfri skal man være for å formidle moralske appeller til andre? Med et liv på prekestolen står jeg utsatt til. Mitt eksplosive gemytt – altså har jeg ingen rett til å advare mot his-sighet! Min litt for raske tunge – så går advarselen mot dømmesyke og-så i vasken! Min forfengelighet – ikke et steinsens ord om selvforher-ligelse! Listen kunne forlenges så det monner. Fortegnelsen over de svikt og svakheter jeg kan oppford-re folk til å ta fatt med, blir til sist temmelig så tafatt.

De fleste vil ved ettertanke nikke: For å utfordre svikt trenger jeg ikke å være fullkommen selv. Det avgjø-rende er *hvorledes* jeg utfordrer. Å sole seg som moralimester er umoralsk, selv om solisten legger seg til på en plen hvor han for egen del lig-ger bekvemt. Du har ditt, og jeg har mitt. Utålelig å dømme andre

strengere enn seg selv! Vidunderlige Einar Rose hadde rett: «D'ække non forskjell på dei og på mei.» (Paulus på Vika-mål: Rom. 3:22!)

Kristendom er gjennomført dob-belt-bokholderi. På teologisk heter det: LOV og EVANGELIUM. Ikke minst i miljøoppvåkningens tidsal-der er det lett å innse: Skaperverk og fellesskap har sine lover som iblant kan kollidere brutalt med stuttsynt egeninteresse. I det større perspektiv er likevel eneste redning at Skaperen får gjort sin vilje til vår (Loven). Samtidig merker vi noen hver hvordan stuttsynet herjer bå-de i oss og med oss. Jeg kan ikke blåse meg opp over at andre i så måte er som jeg. Til sist blir vi stå-ende skyldige overfor livet og hver-andre, og kan bare stille oss åpne for den store tilgivelsen. Som gave, som oppgave. JA til en sammen-heng som omslutter oss alle, selv om den uendelig overgår så vel na-boens som mine forsøk og ikke-for-søk på realisering (Evangeliet). Kul-turradikalismens tradisjonelle, an-tiborgerlige: «Intet eller alt!» lanser-te en fabelaktig verdinivellering: Kan du ikke rose deg av et «alt», til-sier sannheten at du dumper ned på et «intet»!

Bent-frem-etter-nesen-tenknin-gen ender opp i én grøft av to. En-ten: Det er rett å gjøre rett og galt å gjøre galt – altså er det en kløft mel-lom (oss) fagnadfolk og «de andre». Eller: Vi har alle våre svin på skogen – overser du mine, skal jeg til gjen-gjeld overse dine. Resultat 1: Moral-isme, dømmesyke. Resultat 2: Rela-tivisme, likegladhet. Visjonen av den store tilgivelsen gjør det mulig å kjempe for rett uten retthaveri.

Per Lønning

AP

7/6-95